

PEYGAMBER EFENDİMİZİN (S.A.V) ÜÇ EMRİ VE ÜÇ YASAĞI

*Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidînâ
Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ecmaîn
ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmiddîn.*

Emma ba'du;

Fe kâle rasûlullahi sallallahu aleyhi ve sellem;

أَمْرُكُمْ بِثَلَاثٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ ثَلَاثٍ أَمْرُكُمْ أَنْ تَعْبُدُوا

اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ

جَمِيعًا وَلَا تَتَفَرَّقُوا وَتَسْمَعُوا وَتَطِيعُوا لِمَنْ وَّلَاهُ

اللَّهُ أَمْرُكُمْ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ قِيلٍ وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ

وَإِضَاعَةَ الْمَالِ

*Âmürüküm bi-selâsin. Ve enhâküm 'an
selâsin âmürüküm en ta'büdüllâhe ve lâ tüş-
rikû bi-hî şey'en ve en ta'tesimû bi-hablillahi
cemî'an ve lâ teteferakû ve tesma'û ve
tutî'û li-men vellâhüllahu emraküm ve en-
hâküm 'an kîlin ve kâlin ve kesrati's-süâli ve
idâ'ati'l-mâli.*

*Sadaka rasûlullah ne netaka habîbullah
fî-mâ kâle ev ke-mâ kâle.*

Peygamber sallallahu aleyhi vessellem
Efendimiz İbn Hibbân'ın, İbn Mâce'nin,

Hulvani'nin,¹ İbn Cerîr'in, Ebû Hüreyre radiyallahu anh'den rivayet eylediği bu hadîs-i şerîfte buyuruyor ki;

Âmürüküm bi-selâsin. Ben size üç şeyi emrediyorum.

Ve enhâküm 'an selâsin. Üç şeyi de yasaklıyorum, Şu üç şeyi yapın. Şu üç şeyi de yapmayın.

Âmürüküm. Size emrediyorum ki;

En ta'büdüllâhe ve lâ tüşrikû bi-hî şey'en. Allah'a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın, şerik koşmayın ve sadece Allah'a ibadet edin.

Ve en ta'tesımû bi-hablillahi cemî'an ve lâ teferrakû. Ve Allah'ın ipine sımsıkı yapışın ve ihtilafa tefrikaya düşmeyin. Allah'ın ipine sımsıkı yapışın demekten murad; Kur'an-ı Kerîme, Allah'ın dinine, emirlerine sımsıkı sarılın. İslam'a sımsıkı sarılın demek.

Ve tesma'û ve tutî'û li-men vellâhüllahu emraküm. Allah'ın işlerinizi kendilerine havale ettiği idarecilerinize kulak verin ve itaat edin. Sözlerini dinleyin, emirlerini tutun ve itaat eyleyin.

---

¹ Bu Ebû Nu'aym'ın Hilyesi'de olacak.

Ve enhâküm ‘an kîlin ve kâlin. Sizi dedi-kodu yapmaktan men ederim. *Kîl ve kâl.* *Kîl,* dendi ki demek. Dendi ki dedikodu vesaire bunları yapmaktan men ederim. Yapmayın böyle şey.

Ve kesrati’s-süâli. Ve çok soru sormaktan men ederim.

Ve idâ’ati’l-mâli. Malı boş yere zayi etmekten, telef etmekten, tahrip etmekten, lüzumsuz yere sarf etmekten sizi men ederim.

Burada tabi Peygamber efendimiz bir kere tevhidi emrediyor. Yani imanını güzel olmasını, doğru olmasını, sadece Allah’a ibadet edilmesini emrediyor. Şirke sapılmamasını, müşrikliğe kayılmamasını, hiçbir şeye Allah’a şerik koşmamayı emrediyor. Allah’ın dinine, Kur’an-ı Kerîme, emirlerine sımsıkı sarılmayı emrediyor. Tabi hem itikat hem de Allah’ın dinine sımsıkı sarılıp dini güzel yapmak bilgiyle olur. Bilgisiz olmaz. Bilmeden insan çok hatalar yapar. Cahil insan çok hatalar yapar.

Onun için Allah’ın dinini güzel öğrenmek için çalışmamız lazım. Büyüklere yönelik çalışma yapmamız lazım. Çünkü büyüklerde bilmiyor. Hanımlara yönelik çalışma yapmamız lazım. Çünkü hanımlarda bilmiyor.

Delikanlılara yönelik, genç kızlara yönelik çalışma yapmamız lazım. Çünkü onlara biz öğretmemişiz. Hiçbir şey bilmiyorlar. Çocukları, hele hele küçükleri tecrübelerimize dayanarak küçükten iyi yetiştirmemiz lazım. Sağlam yetiştirmeye çok dikkat etmemiz lazım. Küçükten, ağaç yaş iken eğilir. Güzel huyları öğretebilirsek, ibadeti, taati sevdirebilirse, en kolay o zaman olur, büyüdükten sonra zorlaşır.

'An kîlin ve kâlin. Yani dedikodudan men ederim.

Dedikodu ne demek?

Bir kere gıybet demek. Olmayan insanın aleyhinde şöyle olmuş böyle olmuş. İkincisi asılsız bir mesnede dayanmayan, bir dayanağı olmayan, ilmi değeri olmayan hurafeler demek. Boş laflar demek. Malayani sözler demek. Efendim bir de lafa çok dalıp da icraatı yapmamak. Yani icraatsız, kuru lafla yetinmek demek olabilir. Bunları yasaklıyor efendimiz. Birde çok soru sormayı yasaklıyor efendimiz.

Çok soru sormanın yasaklanması nedenidir?

Aslında soru sormak güzel soru sormak iyi bir şeydir. Yerinde güzel bir soru sormak ilmin bilinmeyen köşelerinin aydınlanmasına yol

açar. Kalkarsın bir güzel soru sorarsın o da ona cevap verince;

Ha iyi bak ben bunun bu tarafını anlayamamıştım der, anlar. Onun için büyükler demişlerdir ki;

Hüsn ü suali minel ilmi.

Yani soruyu yerli yerince tam güzel sormak ilimdendir yani. Âlim güzel soru sorabilir ve ilmi geliştirir. Lüzumsuz olmadık laf söylemez aklı başında olan insan. Sorusu da oturaklı olur, yerli yerinde olur. Fazla soru sormanın burada yasaklanmasının sebebi, peygamber sallallahu aleyhi vessellem efendimiz kendilerine ne emretti ise, az da değil fazla da değil onu yapsınlar. Fazla kurcalayıp da kendi işlerini zorlaştırmaları diyedir. Çünkü soru sordukça konu sıkışır, sıkıştıkça yapmak da zorlaşır. Soru sorulmadı mı emredildiği şekilde yaparsın yaptım olur.

Mesela soru sorulduğu zaman nasıl sıkışır onu anlatalım. Hanım dedi ki evde bugün yemek yok, git çarşıdan bir şeyler al. Çok rahat, Şimdi ne istersen onu alırsın eve getirirsin, olur. Çarşıdan bir şeyler al dedin işte aldım. Biter. Kolay.

Hanım nasıl bir şey alayım?

Dur bakayım düşünüyüm. Bilmem şundan al, şundan al, şu yemeği yapalım. Haydi, bu sefer aldın mı başına belayı. Gideceksin o sipariş edilen malları arayıp bulacaksın. Ya Cleveland'a gideceksin. Ya şehre, city'e gideceksin, ya bilmem nereye gideceksin.

Hanım dedi ki; et al, et pişirelim. Hanım ne alayım? Yağsız kuşbaşı al. Kuşbaşı, koyun etinden mi alayım, sığır etinden mi? Kuzu etinden al. Yani iş biraz daha, kuzu eti her yerde bulunmaz. Gidersin kasaba. Yok, abi der. Haydi bakalım. Kuzu eti de al dedi. Git pirinç al gel. Tamam. Pirinci alır gelirsin. Olur biter. Amma nasıl pirinç alayım dedin mi? Pilavlık olsun, bilmem şöyle olsun, böyle olsun deyince, yani soru soruldukça, işi zorlaştırır, yapılacak işi zorlaştırır.

Peygamber efendimize birisi sordu. Peygamber efendimiz buyurdu ki; Allah size hac etmeyi emrediyor, hac edin.

Her senemi Ya Resûllullah?

Her senemi hac edeceğiz Ya Resûllullah?

Efendimiz sustu, cevap vermedi.

Ya Resûllullah, her senemi hac edeceğiz?

Gene sustu peygamber efendimiz.

Ya Resûllullah, her senemi hac edeceğiz?

Efendimiz evine girdi, cevap vermedi, evine girdi. Bir müddet sonra çıktı. Demek ki o fazla ısrardan memnun olmadı yani. Evine girdi. Biraz sonra çıktı.

Ey insanlar!

Dedi.

Ben size bir şey söylemişsem yapın. Fazla soru sormayın. Çünkü eski ümmetler peygamberlerine çok soru sordular, işi zorlaştırdılar, işi yokuşa götürdüler, yapamadılar. Ondan helak oldular. Eğer demin her senemi hac edeceğiz Ya Resûllullah? Dendiği zaman, bende dönsydüm onlara, evet dese ydüm, her sene hac etmeniz gerekecekti ve yapamayacaktınız ve günaha girecektiniz.

Onun için ben size ne kadar söylemişsem o kadarını kabul edin. Fazla kurcalayıp da işi zorlaştırmayın. Yani bundan. Yoksa insanın bilmediğini sorması sevaptır.

Efendim ben bunun nasıl olacağını bilmiyorum, bana anlatır mısınız?

Sorması sevaptır. Tamam. Yani sual yasak değil. Lüzumsuz fazla sual yasak. İş i zorlaştıracak fazla sual yasak. Ve birde malın zayı edilmesi. Malın zayı edilmesi demek, israf edilmesi demek olur. Tenekeler dolusu,

bidonlar dolusu yiyecekler, yemiyor millet, tabağının yarısı duruyor, yarısını atıyor, ekmekler küfleniyor vs vs.

Yani bu kadar alma, azıcık al, çöpe de atma. Yani sırf ekmeğin arkasına yapıştırılan, fırının adını yazan puldan, orasını çıkartacağız diye, çıkartıp kesip atıyorlar, sırf o ne kadar yekün tutuyormuş. O bile zayıt oluyor. Birde artık tabağa fazla alıp yememek, yemeği beğenmemek, atmak mesela zayıt oluyor. İşte böyle israf etmek olabilir. Birde malı yerine sarf etmemek olur. Yılbaşı eğlencesi için şu kadar milyon şu kadar milyar masraf yaptı. İsraf bu. Ayıptır, günahtır, dünyada şu kadar fakir insan varken, açlıktan ölen insan varken, ne oluyorsun ya, bunun gibi olabilir. Efendim işte mal aldığı zaman, insanın elinde malı olduğu zaman, onu da şöyle Allah'ın rızasına uygun kullanması gerekiyor.

a. Münafıklarla Müslümanlar Arasındaki Fark

İkinci hadîs-i şerîf.

أَيَّةُ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْمُنَافِقِينَ شُهُودُ الْعِشَاءِ وَالصُّبْحِ لَا

يَسْتَطِيعُونَهُمَا

Âyetün beynenâ ve beyne'l-münâfikîne şühûdü'l-‘ıŝâi ve’subhi lâ yestetî’ûnehümâ.

Bu hadîs-i şerîfte peygamber efendimiz buyurmuş ki;

Âyetün beynenâ ve beyne'l-münâfikîne. Münafıklarla bizim aramızdaki farkı gösteren belge, delil nedir?

Şühûdü'l-‘ıŝâi ve’subhi. Yatsı namazına ve sabah namazına bizim gelmemizdir. Bu bu işte fark. Münafıklar. *Lâ yestetî’ûnehümâ.* Bu iki namaza münafıklar gelemezler.

Yatsıya neden gelemezler?

Gündüz çalıştım, yorulduğum diye gelemez. Keyfini bırakamaz.

Sabaha niçin gelemez?

Uykudan kalkıp, uykusunu bölüp de gelemez. Yine keyfine.

Bu keyfe düşkünlük, ibadeti yapmamak neden kaynaklanır?

O da münafıklıktan kaynaklanır. Münafıklar yatsı namazına, sabah namazına gelemezler.

Onun için sizin, yani sizlerin ve bizlerin yatsı ve sabah namazına özel gayret göstermemiz lazım ki münafıkların derekesine düşmeyelim, aşağısına düşmeyelim. Münafıklar gibi olmamak için, yatsı namazına, sabah namazına gelmemiz lazım. Sabah ve yatsı namazı için iş mazereti de olmuyor. Sadece işte yorgunluk oluyor. Bilmem uykuyu bölememek oluyor. O da Müslümana yakışmaz. Müslüman uykunun esiri değildir. Müslüman yatsı namazına, sabah namazına gelmek değil, teheccüde bile kalkar. Daha geceleyin bile uykusunu böler. Efendim şöyle bir yatayım deliksiz bir uyku uyuyayım yok. Müslümanın uykusu zaten parça parçadır. Bir miktar yatsıdan sonra yatar, uyur, teheccüde kalkar, teheccüd namazından sonra biraz yatar, sabah namazına kalkar, efendim ondan sonra işine gider. Birde ondan sonra gündüz uyur. Efendimizin sünneti böyleydi.

Kaylûle denir gündüz uykusuna. Gündüzde uyuduğu zaman sapasağlam olur. Çünkü Müslüman sabah namazına geldiğinden, ötekilerden dört saat önce başlamış oluyor güne. Dörtte kalmış oluyor. Beşte camiye gelmiş oluyor falan. Ötekiler öyle yapmıyorlar. Onun için

Müslümanın gündüz bir ara dinlenmesi lazım. Gündüzün dinlenmek çok şifalıdır, çok da faydalıdır, çok da insanın dinç dinç iş yapmasını sağladığı için, sıhhatine uygun olduğundan, işi de çok yapmaya sebep olduğundan, hatta mümkünse fabrikatörler işçilerine 45 dakika istirahat vermelidirler. Akşamleyin bir saat daha 45 dakika daha geç çıkartsınlar, işin verimi fazla olur. Öğleden sonra verim tamamen düşer, uykusu gelir, gözler kapanır vs. falan.

Gündüz uykusu önemlidir.

Birde tabi gündüz uykusu uyuyamayacaksa, şimdiki çalışma düzeninden dolayı, insan akşam erken yatması çok önemlidir. Yatsıdan hemen sonra yatması Müslümanların âdetidir. Yatsı sohbetleri, yatsıdan sonraki sohbetler pek makbul değildir. Hakkında böyle yapmayın diye hadîs-i şerîfler vardır. Yatsıdan sonra hemen yatıp uyumalı ki, uykusunu alsın, sabah namazına rahat gelsin. Geç yattığımız zaman sabah namazına gelemeyiz. Erken yattığımız zaman teheccüde bile kalkarız. Sevap kazanırız.

O bakımdan erken yatmayı adet edinmeli, yatsıdan sonra pek uzatmamalı, adet edinmeli.

a. İyilik ve Kötülük Ölçüsü

إِنَّتِ الْمَعْرُوفَ وَاجْتَنِبِ الْمَكْرُوهَ وَانْظُرْ مَا
يُعْجِبُ أذْنَكَ أَنْ يَقُولَ لَكَ الْقَوْمُ إِذَا أَنْتَ قُمْتَ مِنْ
عِنْدِهِمْ فَأْتِهِ وَانْظُرِ الَّذِي تَكَرَّهُ أَنْ يَقُولَ لَكَ الْقَوْمُ
إِذَا قُمْتَ مِنْ عِنْدِهِمْ فَاجْتَنِبْهُ

İ'ti'l-ma'rûfe   *ve'c-tenibi'l-mekrûhe*

*ve'n-zur mâ yu'cibü üzünüke en yekûle le-
ke'l-kavmü izâ ente kumte min 'ındihim
fe'tihî ve'n-zurillezî tekrahü en yekûle le-
ke'l-kavmü izâ kumte min 'ıdihim fe'c-teni-
bûhü.*

Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi vessellem bu akşam ki sohbetimizin bu so-
nuncu hadîs-i şerîfinde buyuruyor ki;

İ'ti'l-ma'rûfe. İyiliği yap. Aklının ve İslam'ın teşvik ettiği, doğru olduğunu söylediği, iyilik olarak belirttiği güzel işi yap. Namaz olsun, ibadet olsun, sadaka olsun, hayır olsun, arkadaşına yardım olsun, ziyaret olsun vs. iyi şeyleri yap.

Ve'c-tenibi'l-mekrûhe. Hoşlanılmayan şeylerden de kaçın. Yani münker veya mekruh. Yani bundan kaçın.

E bunun ölçüsü ne?

Yani iyilik nedir?

Kötülük nedir?

Bunun bir ölçüsünü veriyor bu hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz.

Ve'n-zur. Bak ki;

Mâ yu'cibü üzünüke en yekûle le-ke'l-kavmü izâ ente kumte min 'ındihim. İnsanların arasında oturuyorken, sen onların arasından kalkıp gitsen, ayrıldığın zaman, senin arkandan insanlar efendim ne derler senin hakkında, değerlendirmeleri, sözleri ne olur?

Ben şu işi yaparsam acaba, bana arkamdan, ben olmadığım yerde, beğenirler mi, ne derler acaba?

Eğer iyi şeyler konuşacaklarsa o işi yaptığın için arkandan. O işi yap. Ama sen onların arasından kalkıp gittiğin zaman. Bu da şimdi ayıp etti. Böyle iş de yapılmazdı.

Niye yaptı bunu diye hoşlanmayacak şekilde konuşacaklarsa kalktığın yerdekiler. O zaman o işi de yapma. Ölçü bu. Sen yokken insanlar, seni değerlendirmelerinde hoşlanmayacaksa bir şeyden onu yapma, hoşlanacaklarsa onu yap.

Tabi bu insanların Müslümanlar olması lazım. Müslümanların değerlendirmesi önemli. Yoksa kâfirin veya fâsıkın veya münafıkın değerlendirmesi önemli değil. Çünkü onlar ölçükleri bozuk olduğundan, değer hükümleri farklı olduğundan. Sen namaz kılsan namazına kızarlar. Gıybet etmeyin desen, gıybet ettirtmediğine kızarlar. Şarkı söyleme desen, şarkı söyletmediğine kızarlar. Onların ki ölçü değil.

Neden?

Onlar zaten ölçüsüz de ondan. Onlar Allah'ın sevmediği durumda oldukları için onların kıymeti yok. Ama aklı başında, mütedeyyin insanlar hoşlanmıyorsa bir şeyden onu yapma. Yani hoşlanmayacağıın şekilde seni tenkit edeceklerse o işi yapma. Aferin iyi yaptı bu hacı efendi. Allah razı olsun. Bak kendisi burada yok ama böyle yapmakla iyi yaptı. Beğeneceklerse onu yap. Ölçü bu. Amma Müslüman, aklı başında insanların. Şaşırılmış insanların değil.

Bu devirde, şimdi ben televizyona bakıyorum. Sokakta yolunu kesiyor adamın, bir şey soruyor, ötekisine bir şey soruyor, ötekisine bir şey soruyor. Ya Rab! Bu kavmi ıslah eyle. Hepsi yanlış. Yani kavim sapıtmış, söyledikleri şeyler, beğendikleri yanlış. Hoşlanmadıkları

doğru. Millet şaşırdığı için, sapıttığı için, artık ölçekler değişmiş.

Müftülerin bile ölçekleri değişmiş. Sakal bırakana kızıyor, sarık sarana kızıyor, istersen gitte sarık sar bir camide. Müftü musâfaya da kızıyor. Alışmış böyle Avrupa'yı usulde selamlaşmaya. İslami usulle şöyle musâfaha yaptığın zaman da bakıyor böyle hoşlanmıyor. Başörtüsüne kızıyorlar, sakala kızıyorlar, sarığa kızıyorlar, tesbihe kızıyorlar, suç aleti gibi. Onlara uymadığın zaman kızıyorlar. Onların yaptığı kötülükleri yapmıyorsun diye sana düşman oluyorlar. Günah ondan yapmıyorum. Allah'tan korktuğum için yapmıyorum. Yoksa ben sizi hiç tenkit etmek istemem ama haramı işliyorsunuz, günahı işliyorsunuz, gel yahu arkadaşlık öldü mü, otur şuraya masamıza ya, iç şunu ya bilmem ne. Ne biçim adam, içmeyince yahu yürüyüp gidince, şunu bak yahu, asık suratlı, abus suratlı bir adam ya, nereden geldi bizim mahallemize. Hâlbuki kendileri sakat. Çünkü içki içiyorlar, bira içiyorlar. Biraya davet ediyor. Gel şurada bir tek atalım diyor, koluna iriyor. Yok, ben içmem deyince sen kötü oluyorsun mesela. Bu devirde böyle olmuş. Ölçüler kaçığı için, sapıkların ölçekleri ölçü

olmuş, doğrular yamuk kalıyor. Herkes ters yoldan giderken, doğru yoldan birisi gelince önümüze ne çıkıyorsun diyorlar. Asıl yol böyle. Siz ters gidiyorsunuz. Bir de geleni tenkit ediyorlar. Hepsi yamuk tersten gidiyor. Wrong way den gidiyor, ters istikamete. Sen doğru yoldan geldiğinde zaman kızıyorlar.

Allah iyilere hâkim eylesin. İyilerin sesi çıkmadıkça, kötüler hâkim oluyor topluma. İyiler iyiliği yaymak için, yaptırmak için, sevdirmek için uğraşacak. Uğraşmayınca kendi halinde ben namazımı kılarım evime giderim filan dedikçe olmuyor. Anlatacaksın, anlatacaksın, ikna edeceksin. İkna edeceksin ki insanlar ha öyle mi ben bunu bilmiyordum diyecek. Yanlışı yapmayacak.

Allah yardımcımız olsun. Allah bizi korusun. Şaşırانları doğru yola sevk etsin. Rızasına uygun hareket etmeyi nasip eylesin. Cennetiyle cemaliyle cümlemizi müşerref eylesin.

El Fâtîha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

